

„America și românii din America” - Note de drum și conferințe Impresii despre California (1930)

Nicolae Iorga

CAP. 3 - LOS ANGELES CA , p 118-129

„Pe malul mării (Oceanul Pacific, nn), pe alocuri sunt tunele, prin care trece calea ferată care duce spre Los Angeles - Cetatea Arhanghelilor.

Poartă nume spaniol, căci aici totul îi reprezintă pe cei înlocuiți din stăpânire, izgoniți.

Toți sfinții calendarului catolic figurează în strălucitor veșmânt spaniol, din sus de cetatea

bunului Sfânt Francisc, până la „Îngerii” aceștia de aici. Ne întâmpină aceeași munți stâncoși, din piatră și la poalele lor apare aceeași dulce verdeață, aceleași plantații de nuci, aceleași trunchiuri răsucite, același fel de trăiri omenești, aceeași tristă înjghebare de lemn. Pe alocuri sunt lespezi uriașe, ca niște broaște țestoase care mănâncă din ogorul lucrat și din livada îngrijită. Acum o tăiem pe de-a dreptul prin piatra seacă, pe sub castelele gigante. Dincolo, aceeași vegetație proaspătă, vioaie, ca cea de ieri, străjuită de înalți eucalipti. Și portocalii apar în aceleași coloane ordonate: fructele de un roșu-portocaliu, râd în soarele dimineții. Într-un anume loc, ca o rugăciune într-un rai al piersicilor, apar imense coperișuri de flori. Ca și lângă San Francisco, anunțuri cheamă la cumpărarea de terenuri, capabile pentru asemenea randament. În unele din aceste ranch-uri (de la spaniolul rancho), sunt găini cu bogat acoperământ de pene, ca zăpada. Unde nu este decât nisipul gol și uscat, vin constructorii, sapă gropi și înalță fabrici. Los Angeles nu e un oraș ideal în centrul suprapopulat, în care cât e ziua de mare se încurcă automobilele și se îmbulzesc trecătorii printre înaltele clădiri, lipsite, din fericire, afară de cazuri izolate, de masa mesopotamică și egipteană a sky-scraperelor. Încolo, localitatea de un milion două sute de mii de locuitori, se desparte în sectoare, prin

care se înșiră nesfârșite alei. De o parte se întrezăresc clădirile Universității, cu turnul venețian și înaltele ziduri din cărămidă, în același stil convențional italian din secolul al XIV-lea. Iată impozanta clădire a Muzeului, cu pereții roșii, lucrați în paralelograme, cu săpături în piatra intrării, cu întregul aspect de palat spaniol din epoca iezuită, bogat în terase, acoperit cu olane, foarte scorjite. Înăuntru sunt picturi și schițe frumoase, de Degas, de Lucien Simion; un grup imortant de lucrări americane, extrem de bune, ca ale lui Child Hassam, ale lui Henri, cu simțul peisajului de aici, cu puternice efecte de culori șterse și de culori vii. Se adaugă o foarte bogată colecție cu multe pânze mari de artă chinezească și una de ceramică europeană. În prezent este și o expoziție particulară de covoare persane înflorate și altele în care naturalismul se înfrățeste cu stilul geometric al Mongoliei (deci, lucru important de reținut, Mongolia servește astăzi ca element de legătură în arta lineară între Asia Mică și America. Rândurile de case, cu acoperișul retezat, cu deschizături capricioase pentru uși și ferestre, mormanele galbene, după datina strămutată a Spaniei și, iarăși, după amintirea neașteptată a zidurilor mexicane, urmează zeci de mile până la sfârșit. Te simți purtat prin această lume de livezi, din-o comună în alta, purtând numele iberice de odinioară, în noi nume simbolice, pentru frumusețea acestei admirabile naturi. Prăvălii în care se răsfață cele mai admirabile fructe, unele recunoscute, ca para avogado, cu carne bogată și un singur sâmbure. Reclama îmbracă toate formele închipuirii. Una se termină printr-o moară de vânt. Dar, ceea ce farmecă mai mult e livada, tânăra livadă generoasă în fructe: rozele portocale, atârând din frunzișul umbros, pe care le încălzesc grădinarii cu sobițe de fier, le culeg bronzații mexicani cu aspect de indieni războinici și le așează în cutii, în care vor călători cu trenul de-a lungul Americii, în trenuri speciale (este și a douăzecea expoziție națională de portocale); piperul cu frunza în formă de pieptene, care-și lasă pe stradă rozele boabe abia formate; trandafirii se agață pe toți pereții. În marginea acestui rai făcut de om, cu minte și mâna lui în locuri unde se întâmplă să plouă o dată la zece luni, muntele adânc albastru este scrijelat de brazdele care apără pădurile